

Гордана Ј. СТАНЧИЋ*

ЈУ „Андрејев институт“ у Вишеграду

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ АНДРИЋЕВОГ ИНСТИТУТА И ЊЕН ДОПРИНОС РАЗВОЈУ НАУКЕ

Апстракт: Научноистраживачка установа Андрејев институт у Вишеграду основана је 2013. године, а исте године покренула је и издавачку делатност. У периоду од осам година Андрејев институт је објавио 107 наслова монографских публикација и покренуо три наслова часописа. У раду разматрамо издавачку делатност Андрејевог института са циљем да сагледамо њен допринос развијању одређених научних области, пре свега историје, књижевности и лингвистике. Истовремено, представљамо његову досадашњу издавачку продукцију стручној, научној и широкој јавности.

Кључне речи: Андрејев институт у Вишеграду, издавачка делатност, научне монографије, научни часописи, Одељење за историју, Одељење за књижевност, Одељење за српски језик.

УВОД

Стари професори су нас учили да је једно дјело – ња и научно дјело – завршено тек када је објављено, односно – ако је о примјени наукама ријеч – када је проверено у пракси. Све док не изиђе из приватне фијоке, и не постане дио опште културне баштине, оно нема никакав значај ни освјетљења, нишпи ошкрића, нишпи било каквој мериња ствари у својој области.

(Делић 1994: 100)

Андрејев институт у Вишеграду своју издавачку делатност отпочео је 2013. као сузидавач, а наредне године као самостални издавач стручних и научних публикација из области које су предмет деловања самог Института. Како се проширивала научна делатност Института, тако се током година обогаћивала и његова издавачка продукција: од првих књига из области књижевности и историје, преко наслова из области српског језика и лингвистике, до превода књига из различитих грана психологије, социологије, етике и политике. У периоду од 2013. до 2021. године, у издању Института светлост дана угледало је 107 наслова монографских публикација и покренуто је излажење три наслова часописа. У раду сагледавамо издавачку делатност Института у контексту доприноса развоју одређених научних области.

* Истраживач сарадник, gordana.nedeljkov06@gmail.com

АНДРИЋЕВ ИНСТИТУТ

Андрићев институт у Вишеграду је научноистраживачка установа основана од стране Републике Српске и Републике Србије са циљем да обавља основна, примењена и развојна истраживања од општег интереса за развој националног идентитета, очување богатства културне и историјске баштине и научноистраживачки рад у области историје, књижевности, језика, филма и медија. Под окриљем Андрићевог института делују следећа одељења: Одељење за историју, Одељење за књижевност, Одељење за српски језик, Одељење за филм и медије, Одељење за османистику и Одељење за друштвене науке. Свој допринос развоју науке и културе Андрићев институт спроводи и кроз рад Галерије „Петар Лубарда“ и Библиотеке „Иво Андрић“.

У Андрићевом институту организују се предавања, округли столови, научне конференције, промоције књига, летње школе, уметничке, историјске и документарне изложбе. Тим поводима у Институту се окупљају научни радници, истраживачи, уметници и својим деловањем доприносе мисији Андрићевог института, која се заснива на томе да промовише идеје и мисли нобеловца Иве Андрића, које хуманизују, оплемењују и повезују људе, са основним циљем унапређења културног, уметничког и научног развоја са обе стране реке Дрине, те да подстиче младе људе да се баве проучавањем значајних проблема у области наука и уметности, следећи Андрићеву мисао и дело. Принципи којима се Институт руководи у своме раду су: етичност, мултикултуралност, јавност деловања, одговорност, кооперација, толеранција и уважавање различитости.

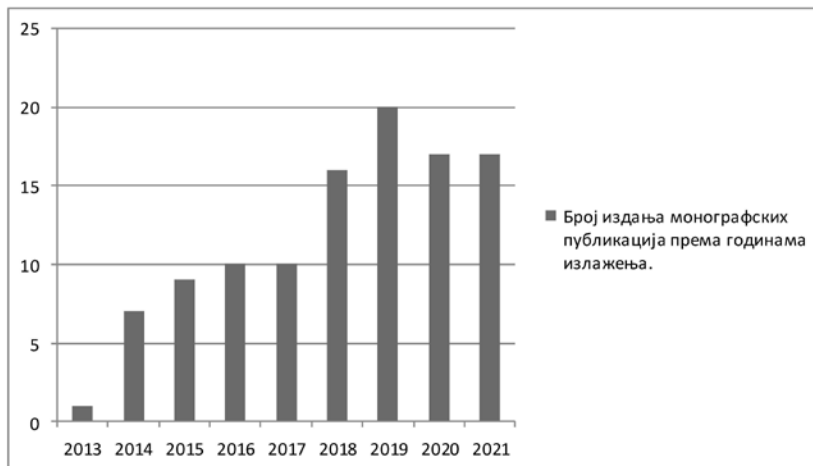
ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ АНДРИЋЕВОГ ИНСТИТУТА

Убрзо након оснивања Андрићевог института покренута је и његова издавачка делатност. У суиздаваштву са издавачким кућама Штампар Макарије из Београда и Октоих из Подгорице објављене су књиге *Беседа* Матије Бећковића (2013) и *Оли ми ја дај* Матије Бећковића (2014). Током година Институт је остварио сарадњу и са другим издавачким кућама, као што су Матица српска, Архив Републике Српске, Архив Србије, Архив Југославије, Историјски архив Београда, Удружење архивских радника, Институт за новију историју Србије, ЛОМ, Задужбина „Десанка Максимовић“.

Од 2014. године, Институт почиње да објављује и самостална издања стручне и научне литературе, у складу са Законом о научноистраживачкој дјелатности и технолошком развоју у ком је наведено: „Резултати научноистраживачког рада су: научни и прегледни рад (чланак) објављен у часопису који је доступан међународној и домаћој научној јавности, научна монографија, поглавље у научној монографији, саопштење или рад објављен у зборнику са научног скупа, уводно предавање на научној скупу, предавање по позиву са међународног или домаћег научног скупа штампано у цјелини или у изводу, саопштење са међународног или домаћег научног скупа штампано у цјелини или у изводу, објављена научна критика или полемика, рецензија, менторство докторске дисертације, лексикон, енциклопедија, картографска публикација, докторски радови, нова сорта, патент, техничка рјешења, нове методе, нови материјали, те нови технолошки поступак.“ Издавање научних публикација,

у смислу овог закона, један је од програма за остваривање општег интереса и стратешких циљева у научноистраживачкој делатности, којом се бави и Андрићев институт.

Институт објављује, у различитим формама, резултате научноистраживачког рада из различитих стручних и научних области, као што су српски језик, лингвистика, историја, српска књижевност, култура. На овај начин Андрићев институт даје свој допринос развоју науке, остављајући сведочанство о резултатима научноистраживачког рада у форми писане речи. У периоду од 2013. до 2021. године, објављено је 107 наслова монографских публикација (од тога је једна монографија доживела и друго издање) и покренута су три наслова часописа.¹

Уколико погледамо графикон који хронолошки показује број издања за сваку годину излажења, примећујемо да је број наслова растао из године у годину (или остајао исти као претходне), осим између 2019. и 2020. када је незнатно опао број наслова. Година 2019. је уједно и најпродуктивнија година када је реч о издавачкој делатности Андрићевог института.

Издавачком делатношћу су се до сада бавила следећа одељења Андрићевог института: Одељење за историју, Одељење за књижевност и Одељење за српски језик.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИСТОРИЈУ

Одељење за историју је и првоосновано одељење Андрићевог института.

„У оквиру Одељења за историју Андрићевог института 2. децембра 2013. год. формиран је научни одбор за обележавање 100-годишњице Првог светског рата. Одбор чине: Емир Кустурица, директор Андрићевог института, др Олег Рудолфович Ајрапетов, Московски државни универзитет, др Светозар Рајак, Лондонска школа за економију и политичке науке, др Мирослав Перишић, директор Архива

1 Библиографија издања Андрићевог института од 2013. до 2019. године, објављена је у: Станчић 2019а.

Србије и научни сарадник Института за новију историју Србије, др Мирослав Јовановић, професор Филозофског факултета у Београду и директор Одељења за историју Андрићевог института и др Иван Обрадовић секретар Одбора. (...)

Намера Одбора је да научне историјске истине буду стављене на увид и да буду доступне сваком ко жели те истине да сазна. Одбор планира да осветли услове и околности које су довеле до рата, са амбицијом да научну и ширу јавност посебно упозна са мање познатим чињеницама битним за преломне тренутке рата.

Одбор је на састанку установио календар активности и донео одлуку о формирању међународног савета који би чинили водећи светски стручњаци за историју Првог светског рата. Међу планираним активностима предвиђено је да Одбор ширу јавност упознаје са историјским садржајима на тему Првог светског рата и посредством Билтена Андрићевог института.“ (*Саопштијење Одељења за историју Андрићевог института*, Историјске свеске 1: 6)

Поменути билтен оживео је под називом *Историјске свеске* које су почеле да излазе 2014. године. У првом броју *Свесака* у тексту „Писмо Поћорекa – министру Билинском, 28. маја 1913. године: прилог историји питања одговорности и кривице за Први светски рат“ Мирослава Перишића објављено је писмо Оскара Поћорекa упућено министру Билинском које представља важан документ за изучавање историје у периоду пред Први светски рат (Перишић 2014: 3). Након првог броја настављено је објављивање архивских докумената и текстова које са других страна расветљавају период Првог светског рата, па и других периода српске и светске историје. До сада је објављено 47 бројева *Историјских свесака*. Друга серијска публикација Одељења за историју је *Векови: историјски часопис Андрићевог института*, покренут 2014. године, са до сада објављена два броја. Сарадници оба часописа су професори и истраживачи историјских наука са различитих образовних и научноистраживачких установа из Републике Српске, Србије, Русије, Велике Британије и др.

Уредник издавачке делатности Андрићевог института у оквиру Одељења за историју је др Мирослав Перишић. Једна од књига којом је покренута самостална издавачка делатност Института било је његово ауторско дело *Сарајевски аџендаш: њоврајак докуменшима* (2014). Овај наслов покренуо је *Библиотеку Знакови* у којој се објављују ауторска или приређена дела из области српске историје различитог периода. У оквиру ње објављене су следеће књиге: *Сарајевски аџендаш: њоврајак докуменшима* Мирослава Перишића (2014, 2019), *Српска њравославна црква и свешшеништво у Босни и Херцеговини у Првом свјетском рашу* Боривоја Милошевића (2016), *Руска револуција 1917. године у очима Краљевине Србије* Алексеја Тимофејева и Милана Пиљка (2017, у суиздаваштву са Институтом за новију историју Србије), *Град Ниш њоком леиша 1915. године*, Теодора Живановића, коју је приредио Горан Милорадовић, у преводу Велизара Павловића (2018), *Дипломашки сшиси Иве Андрића* Миладина Милошевића (2020, у суиздаваштву са Архивом Републике Српске, Архивом Србије, Архивом Југославије и Историјским архивом Београда), *Босна и Херцеговина у вршеме насшанка Краљевине Срба, Хрваиша и Словенаца 1918–1919. године* Боривоја Милошевића (2020) и *Дипломашки сшиси Јована Дучића* Миладина Милошевића (2020, у суиздаваштву са Архивом Републике Српске, Удружењем архивских радника, Архивом Србије, Архивом Југославије и Историјским архивом Београда).

Библиотеку Научни скупови Одељења за историју. Коло Зборници радова чине зборници саопштења са одржаних конференција. У овој едицији налази се зборник *Године које су промениле свет*. Први светски рат у историји и историографији (2019), у којем су штампани прилози истраживача тематике Првог светског рата из Републике Српске, Републике Србије, Русије и шире.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА КЊИЖЕВНОСТ

Одељење за књижевност формирано је 2014. године, а исте године објављен је и зборник *Њеџош у Андрићраду*, као зборник саопштења са прве научне конференције овога одељења. Уредник зборника био је проф. др Младенко Саџак. Од наредне године руководилац Одељења за књижевност постаје проф. др Александра Вранеш која преузима и посао уредника издања у оквиру овога одељења и покреће неколико нових едиција.

У Библиотеци Српски класици објављују се дела знаменитих српских аутора. У овој едицији објављене су књиге *Срби сви и свуда: о књижевности и језику (преговори, критике, полемике, чланци)* Вука Стефановића Караџића коју је приредио Душан Иванић (2015) и *Велики њевачи јосифуковске епохе из Босне и Херцеговине* Саше Кнежевића (2021).

Као следећи корак предузето је покретање Библиотеке О српским класицима, која на једном месту окупа књижевну критику о класицима српске књижевности. Ова библиотека представља резултате научноистраживачког рада савремених књижевних критичара и доноси нове погледе на књижевно дело српских класика. У њој су објављени следећи наслови: *Суб сећања српске културе: есеји Миодрага Павловића* Маје Радонић (2015) и *Милутић Бојић – њесник модерне и њесник авангарде: о њезији и њезици Милутићина Бојића* Јована Делића (2020).

Библиотека Књижевност 20. века у оквиру које су објављена два тома књиге *Писци XX века* која је приредио Слободан Грубачић (2016) представља књижевни приказ аутора који су објављивали у 20. веку, док Библиотеку Поседна издања чине дела савремених књижевних критичара из области књижевности (савремене, народне итд). Ову библиотеку чине следећи наслови: *О српским њесцима XX века* Мидхата Бегича коју је приредио Радован Вучковић (2016), *Светислав Стефановић, њези Миливоја Ненина* (2016), *Српски њесник Милан Ракић и Косово* Јована Пејчића (2016), *Прејознавања Саше Кнежевића* (2017), *Саздаде се бела црква: српско народно стваралаштво Косова и Мешохије* Валентине Питулић (2018), *Змија, а српска: концептуализација у усменом фолклору Лидије Делић* (2019), *Између ласице и јанџеја: њезија и њезика Рајка Пејрова* Ноја Бранка Стојановића (2020), *Фолклорни еројикон: еројика и њезика српских народних њесама* Јеленке Пандуревић (2020), *Кријичка њерскајива: књижевнокритички оледи Горана Максимовића* (2021), *Иза Алисиној оледала: њијолошки оледи о фанџасџичном роману за децу* Љиљане Пешикан-Љуштановић (2021), *Еројика и књижевности (српска и светска): крај XIX – њочџак XXI века* Александра Петрова (2021).

Андрићеву библиотеку чине приређене књиге Иве Андрића или књижевна критика о њему и то: *Вечна њрисујност Њеџошева* Иве Андрића коју је приредио

Јован Делић (2017), *Иво Андрић и Дубровник* Злате Бојић (2017), *Андрић и Јагран* Светлане Шеатовић (2020), *Од мајице до њодвија: Иво Андрић на њемачком* Милоша Окуке (2021) и *Хоризонтии ирриче: Андрићева њоеићичка њежишии* Снежане Мило-сављевић Милић (2021). У Библиоиџеци „Велика наирада Иво Андрић“ објављују се књиге за које су аутори добили „Велику награду Иво Андрић“ и, за сада, у овој еди-цији налази се књига *Пусио осирво* Боре Ђорђевића (2018).²

Библиоићека Из књижевних архива. Коло Фоиоићийска издања представља до-принос српској културној баштини у њеном изворном и аутентичном облику. У оквиру ове библиотеке објављени су *Sidi Abdallah: раиини дневник Миодраи* В. Пе-ириовића који је приредила Александра Вранеш и репринт издања два значајна срп-ска часописа – *Крфској забавника* који је приредио Миливој Ненин (2015) и *Идеја* који су приредили Миливој Ненин и Горана Раичевић (2016).

У Библиоићеци Култиуре у сусреиу објављују се књиге по први пут преведене са других језика на српски из различитих научних области, попут психологије, соци-ологије, историје, политике. Реч је о следећим насловима: *Порирей колонизайо-ра и иорирей колонизованој* Албера Мемииа са предговором Жан-Пола Сартра, у преводу Бранка Ракића (2015), *Сећања хелијаиша* Елеутериа Фернадеса Ујдобра и Маурисиа Росенкофа, у преводу Силвије Монрос Стојаковић (2015), *Друштво сиекиакла* Гија Дебора, у преводу Татјана Самарције (2018), *Имйерија илузија: крај иисменосиши и иријумф сиекиакла* Криси Хеџиза, у преводу Сандре Јосипо-вић (2019), *Геоирафија, ире свеиа, служи раиовању* Ива Лакоста, у преводу Татјане Самарције (2019), *Психолоија иоирошача: схвайишије како се уииче на вас* Нико-ле Гегена, у преводу Дуње Кустурице (2019), *На линији: фабричке цедуље* Жозефа Понтиса у преводу Горана Костровића (2019, у суиздаваштву са издавачком ку-ћом ЛОМ), *Чему слобода?* Жоржа Бернароса, приредио и предговор написао Пјер Жил, у преводу Татјане Самарције (2020), *Крај и нови иочешак: иојуларна иреда-вања о иознавању народа* Лава Гумиљов, у преводу Славице Ђукић и Игор

и Игор

Године 2014. након одржаног првог научног скупа у организацији Андриће-вог института покренута је *Шарена едиција*. Зборници радова Одјељења за књижев-носи и у њој је као први наслов објављен зборник *Њеиош у Андрићираду*, а уредник овог издања био је проф. др Младенко Саџак. Од наредне године покренуте су две нове библиотеке у вези са научним конференцијама Одељења за књижевност: *Библиоићека Научни скуиови Одјељења за књижевност*. Коло Зборници сажешака и Библиоићека Научни скуиови Одјељења за књижевност. Коло Зборници радова, и од тада је уредник проф. др Александра Вранеш. У првој се објављују зборници сажетака са биографијама аутора који излазе пред саму конференцију. Објавље-ни су следећи наслови зборника сажетака: *Српска књижевност и Први свешки рай* (2014), *О Бранку Ђојићу* (2014), *Железница, књижевност и филм* (2015),

2 „Велика награда Иво Андрић“ установљена је у Андрићевом институту 2015. године, и додељу-је се у две категорије: за животно, књижевно стваралаштво, које представља укушни допринос књижевности и култури; за најбољу књигу објављену у Републици Српској и Републици Србији у години за коју се награда додељује.

О Пејру Кочићу (2016), Моси у књижевности, историји и кинематографији (2016), Иво Андрић у нашем времену (2017), Сан о прагу (2017), Српске јесњициње (2018, у суиздаваштву са Задужбином „Десанка Максимовић“), Сан о прагу 2 (2018), Дискурс победе у књижевности (2018), Гозда и књижевност (2018), Књижевност у преводу (2019), Савремени роман (2019), Сан о прагу 3 (2019), Андрић и европске књижевности (2019).

Након одржаног скупа изложени радови се штампају у истој библиотеци, у Кољу Зборници радова. До сада је објављено 22 зборника радова и то су: Њеиш у Андрићу (2014), Српска књижевност и први светски рат (2015), О Бранку Ђокићу (2016), Железница, књижевност и филм (2017), О Пејру Кочићу (2017), Моси у књижевности, историји и кинематографији (2017), Српски језик и ћирилица данас (2017), Иво Андрић у нашем времену (2018), Сан о прагу (2018), Српске јесњициње (2018, у суиздаваштву са Задужбином „Десанка Максимовић“), Филип Вишњић (2018), Сан о прагу 2 (2019), Дискурс победе у књижевности (2019), Гозда и књижевност (2019), Књижевност у преводу (2019), Савремени роман (2020), Андрић и европске књижевности (2020), Сан о прагу 3 (2020), Поеичка и џемајска џрожимања Андрићеве и Селимовићеве џрозе (2021), Крајке књижевне форме (2021), Андрић и релиџија (2021) и Сан о прагу 4 (2021).

Одељење за књижевност покренуло је 2015. године, и научну периодичну публикацију ЛИК: лиџераџура и кулџура, са идејом да овај часопис буде „лице савремених теоретских, историјских и примењених истраживања о литератури и култури“ (Вранеш 2015: 7). Од 2018. године, часопис почиње да излази у сарадњи са Одељењем за српски језик те мења назив у ЛИК: часопис за лиџераџуру, језик и кулџуру. У уводној речи часописа уредник проф. др Александра Вранеш (2018: 7) наводи:

„Жеља нам је да часопис пружа панорамски поглед на књижевне и културне појаве код различитих народа, да мозаиком представљених култура потврди сопствену друштвену неопходност и изгради идентитет, да из супарништва традиције и савремене културе формира свој лик. Родољубив у најбољем смислу речи, љубави према роду, према човеку и хуманости као највишој вредности, часопис ће неговати мултикултуралност, интердисциплинарност и мултилингвалност. У том смислу часопис отвара своје странице ауторима из земље и иностранства, у рубрикама: Литература, Језик, Култура, Прикази“.

Од 2019. године, покреће се и рубрика Библиографија, у којој је као први рад објављена библиографија издања Андрићевог института од 2013. до 2019. године, (Станчић 2019а). Од 2018. године, часопис има категорију М52 на листи научних часописа Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Часопис излази два пута годишње, а до сада је објављено 12 бројева. Први број сваке године отвара се рубриком „Велика награда Иво Андрић“ у којој се објављују одлуке жирија и беседе добитника награде. Аналитичка библиографија радова објављених у првих десет бројева часописа ЛИК објављена је у раду „Библиографија часописа ЛИК“ (Станчић 2021). Закључно са бројем 12 из 2021. године у ЛИК-у је објављен 131 рад.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

Одељење за српски језик оформљено је 2017. године, а први наслов које је у оквиру овога одељења објављен био је зборник са конференције *Српски језик и ћирилица данас* заједно са Одељењем за књижевност. Наредне године Одељење за српски језик наставило је са објављивањем самосталних издања, под уредништвом проф. др Милоша Ковачевића. У *Библиоотеци Знамен србистике* објављују се књиге из области лингвистике. До сада су објављени следећи наслови: *Борба за ћирилицу и српски језик* Милоша Ковачевића (2018), *Стилске доминанције српских њрозних њисаца* Милоша Ковачевића (2019), *Екскламативне конструкције у српском језику* Миланке Бабић (2019), *Поезија у стилскићичком кључу* Милоша Ковачевића (2020), *Текстеме као стилске доминанције у њеснићиву Новице Тадића Сође Миловановић* (2020), *Микроћойонимија Романије Божице Кнежевић* (2020), *Синћакса ѡрилоћких израза Иљјане Чутуре* (2021) и *Језичко-стилски ољеди из србистике* Веселине Ђуркин (2021).

Одељење за српски језик организује две врсте научних скупова. Један део скупова посвећен је „актуелним питањима једне од језичких србистичких (под)дисциплина: правописа, фонетике и фонологије, морфологије, лексикологије, синтаксе, стилистике и/или текстолингвистике“ (Ковачевић 2020: 7). Радови изложени на овим скуповима објављују се у *Библиоотеци Научни скупови*. У Предговору првог зборника у овој библиотеци, *Значај српског језика за очување српског кулћурног идентитета I: Иво Андрић и српски језик*, проф. др Милош Ковачевић (2018: 9) наводи:

„Одељење за српски језик Института 'Иво Андрић' треба да буде мјесто за провођење и потврђивање општесрпске језичке политике, прво мјесто за општедруштвена лингвистичка истраживања, а самим тим и право мјесто за његовање и изучавање српског језика и писма. Зато је потпуно природно што је институт, по угледу на њемачки Гетеов институт, или шпански Сервантесов институт, везан за име највећег српског књижевника, књижевника чије дјело представља врхунац српског књижевног језика и стила, за име Ива Андрића. Оснивање Одељења за српски језик при Андрићевом институту у Андрићграду отвара наду за успјешн(и)у борбу за очување српског језика и ћирилице на свим просторима српског језика, а посебно у БиХ, а самим тим и у Републици Српској.“

Библиоотеку Научни скупови чине следећи наслови: *Значај српског језика за очување српског кулћурног идентитета I: Иво Андрић и српски језик* (2018), *Значај српског језика за очување српског кулћурног идентитета II: Српска књижевност као основа српског језика* (2019), *Нови ѡрилози српском ѡравојису* (2019, у суиздаваштву са Матићом српском), *Акћуелна ѡићњања фонетике и фонологије српског језика* (2020), *Значај српског језика за очување српског кулћурног идентитета III: Хљед у српском језику, књижевности и кулћури* (2021) и *Акћуелна ѡићњања морфологије и ѡворбе р(и)ечи српског језика* (2021).

Други део научних скупова Одељења за српски језик посвећен је добитницима „Велике награде Иво Андрић“, те је и назван *Библиоотека Добитници Андрићеве награде*³.

3 „Велика награда Иво Андрић“ првобитно је названа Андрићева награда, те отуда овакав назив едиције.

На овим скуповима излажу се радови који са лингвистичког аспекта сагледавају дело награђеног аутора. До сада је објављено пет зборника у овој библиотеци, и то: *Језик, књижевност, музика: поезија и музика Боре Ђорђевића* (2018), *Мајија Бећковић у џезолошким и симилистичким анализама* (2019), *Књижевно стваралаштво Горана Пејровића* (2020), *Драмско стваралаштво Душана Ковачевића* (2021) и *Књижевно стваралаштво Драгослава Михаиловића* (2021). У зборницима из обе наведене библиотеке заступљени су проучаваоци српског језика и лингвистике, аутори са универзитета и института из Републике Српске, Републике Србије, Црне Горе.

ДОПРИНОС РАЗВОЈУ НАУКЕ

Андрићев институт сваке године пажљиво планира своју издавачку делатност за наредну годину, са циљем да оствари и задржи високи квалитет својих издања. Одабрани наслови морају да задовоље постављене критеријуме, као што су: ажурност и релевантност теме, оригиналност и концизност научног рада, складна структурираност и оптимални обим текста, разумљивост и одмереност изражавања. Издања Андрићевог института садрже научни апарат, опремљене су предговорима, поговорима и регистрима, а њихови рецензенти су реномирани стручњаци из области која је предмет истраживања. Кроз поступак резенцирања пролазе и радови који се објављују у зборницима са научних скупова и у часопису ЛИК. Након тога додељују им се УДК ознаке којима се дефинише научна област која је предмет рада. Од 2017. године, сваком чланку у зборнику и часопису додељује се дигитални идентификатор (DOI) који омогућава да се сваки текст помоћу тога броја препозна и електронски пронађе једноставно у целом свету. Од 2017. до 2020. DOI бројеве је додељивао Филолошки факултет у Београду, а од 2021. то чини Агенција DOI Српска при Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске.

Како би резултати научних истраживања објављени у издањима Андрићевог института били што доступнији јавности, Андрићев институт је у сарадњи са Филолошким факултетом Универзитета у Београду део својих публикација, пре свега зборнике са научних конференција и серијске публикације, учинио доступним преко DOI базе Факултета. Радови објављени у наведеним публикацијама доступни су у пуном тексту и може им се у сваком тренутку бесплатно приступити. На својој интернет презентацији Андрићев институт објављује електронске верзије часописа *Историјске свеске*.⁴ У сарадњи са Националном и универзитетском библиотеком Републике Српске, Народном библиотеком Србије и Универзитетском библиотеком „Светозар Марковић“ из Београда поштујући Закон о обавезном примерку публикација, Институт дистрибуира своја издања библиотекама и корисницима широм света, а све у циљу дисеминације научних информација.

Библиотекар Андрићевог института ради аналитичку обраду зборника са научних конференција у бази COBISS, тако да су сви радови унутар зборника засебно обрађени, са припадајућим метаподацима, што представља додатни корак у приближавању резултата научноистраживачког рада стручној и научној јавности. „Научноистраживачке установе чије деловање обухвата ове три ставке – организовање

4 Електронска верзија часописа *Историјске свеске*: <https://www.andricevinstitut.org/publikacije/>.

научних конференција, објављивање зборника радова и аналитичку обраду – имају све услове да заокруже пут кретања научне мисли од истраживача до корисника. Једна од таквих установа је и Андрићев институт у Вишеграду.“ (Станчић 2021б: 57)

Табела 1. Најзаступљеније научне области у издањима Андрићевог института према УДК систему класификације.

УДК број	Научна група	Број наслова
821.163.41	Српска књижевност	59
82.09	Књижевност, литерарне студије	29
811.163.41	Српски језик	18
94(100) 94(4)	Историја света, историја античког света, историја Европе	13
316	Социологија	11
32	Политика, политичке науке	6
791	Кинематографија, филм	6
929	Биографије	5

Табела је израђена на основу података из базе COBISS и у њој су приказане најзаступљеније научне области у издањима Андрићевог института. Увидом у табелу закључујемо да су највише заступљене публикације из области књижевности, затим српског језика, историје, социологије, политике и надаље, што је у складу са планом рада Института и његовим одељењима који се баве управо овим областима.

Аутори – сарадници Андрићевог института су универзитетски професори, научни радници и истраживачи из Републике Српске и Републике Србије, али и шире. У издањима Андрићевог института, монографијама, зборницима радова и часописима налазе се радови аутора са Универзитета у Источном Сарајеву, Универзитета у Бањалуци, Универзитета у Београду, Универзитета у Новом Саду, Универзитета у Крагујевцу, Универзитета у Нишу, Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Института за новију историју Србије, Института за књижевност и уметност, Универзитета Црне Горе, Универзитета у Пескари, Универзитета у Минхену, Универзитета у Грацу, Универзитета у Хамбургу, Московског државног универзитета Ломоносов, Државног универзитета у Бакуу, Универзитета у Анкари, Универзитета у Канзасу, Универзитета у Бечу, Лондонске школе за економију и политичке науке, и других еминентних научноистраживачких и образовних установа. Стварајући позитивне услове за објављивање резултата научноистраживачког рада научника и културних радника, Андрићев институт доприноси ширењу научне мисли и међународној афирмацији српске науке.

НАСТУПИ НА САЈМОВИМА КЊИГА

Андрићев институт на различите начине промовише своју издавачку делатност и целокупан рад. У промотивним активностима, које подразумевају организовање промоција, наступе на сајмовима књига, приказе нових наслова, учествују руководство и запослени у Институту и њихови сарадници.

Први наступ на неком од сајмова књига Андрићев институт имао је на Сајму књига у Београду октобра 2015. године, када се по први пут представио публици изван Републике Српске и изазвао пажњу тамошњих читалаца и стручних критичара. Након тога, Институт у континуитету наступа на београдском Сајму књига, где у склопу пратећег програма промовише нова издања, а на штанду излаже целокупан издавачки опус.

Сл. 1. Штанд Андрићевог института на Сајму књига у Београду 2015. године.

Поред Сајма књига у Београду, Андрићев институт представио је и представља своја издања на сајмовима књига у Бањалуци, Новом Саду, Москви и Андрићграду. Са неких од сајмова књига понео је и значајне награде:

1. Признање Удружења издавача и књижара Русије и Признање Централног директората сајмова за књигу Међународног сајма књига у Москви за најбољи дизајн за књигу „Sidi Abdallah: Ратни дневник Миодрага В. Петровића“ (прир. Александра Вранеш) 2015. године,

2. награда „Моштаница“ Сајма књига у Бањалуци за репринт издање часописа „Идеје“ (прир. Миливој Ненин и Горана Раичевић) 2017. године и

3. награда Новосадског сајма за целокупну издавачку делатност за 2017. годину за књиге *Иво Андрић и Дубровник* аутора Злате Бојовић, *Вечна њрисуйносѝ Њејошева* аутора Јована Делића, *Прејознавања* аутора Саше Кнежевића, *Руска револуција 1917. у очима Краљевине Србије* аутора Алексеја Тимофејева и Милана Пиљка и зборнике *Српски језик и ћирилица данас, Мосѝ у књижевносѝи, исѝорији и кинематографији* и *О Пеѝру Кочићу* 2018. године.

Сл. 2. Штанд Андрићевог института на Сајму књига у Новом Саду 2018. године.

Сл. 3. Промоција издања Андрићевог института на Сајму књига у Београду 2018. године. Учесници: проф. др Александра Вранеш, проф. др Татјана Самарџија, проф. др Валентина Питулић, др Горан Милорадовић, проф. др Милош Ковачевић, мср Милан Ружић.

Промоција на сајмовима књига доприноси томе да се Андрићев институт представи стручној и научној публици и повеже са људима који прате издавачку делатност из области којима се Институт бави. На тај начин проширује се круг сарадника и читалаца књига у издању Института. Није реткост да се управо у сајамској атмосфери рађају и идеје за нове пословне подухвате и нове наслове у издавачком плану.

ПРИКАЗИ ИЗДАЊА АНДРИЋЕВОГ ИНСТИТУТА

Аутори и уредници издања Андрићевог института имају пред собом захтеван и одговоран задатак: да сачувају и одрже квалитет који је као критеријум постављен приликом покретања издавачке делатности. Након излагања из штампе и промоције издања постају предмет анализе и стручне критике јавности, те у стручним гласилима наилазимо на приказе књига у издању Института. Наводимо изводе из неких од њих.

Бојана Анђелић сачинила је приказ књиге *На линији: фабричке цедуље* аутора Жозефа Понтиса који је објављен у *Зборнику за језике и књижевности* Филозофског факултета у Новом Саду. „Оно што још овај роман чини јединственим јесу хумор и форма којом је написан. Као наша Ивана Димић, ставивши хумор у смрт, омогућио је читаоцима да дишу. Понтис је желео да забележи запажања из фабрике, што је по повратку из фабрике и чинио. Ред по ред, линија по линија – и тако је настао роман крајње необичне форме. Понтис није имао нити времена, нити снаге за дотеривање текста. Напослетку, за дотеривањем и није било потребе. Оваква форма одговара ритму фабричке линије и као таква подједнако је интересантна свим врстама читалаца.“ (Анђелић 2019: 231)

Приказ књиге *Текстеме као стилске доминанције у јеснишћиву Новице Тадића* Соње Миловановић објавио је Владимир Вукомановић Растегорац у тексту „Стилске одлике *позоје* и *веселе ведрине* (Соња М. Миловановић, *Текстеме као стилске доминанције у јеснишћиву Новице Тадића*, Андрићев институт, Андрићград, 2020)“. „На првој равни аргумент се заснива на равноправности тзв. 'унутрашњих' и 'спољашњих' приступа и тим аргументом се тежиште са иновативности методологије помера на плодове тумачења, који су различити у зависности од перспективе и стога често међусобно несамериви. О томе донекле сведочи и сам текст студије, који доноси нове, другачије и (ли) прецизније увиде у песништво Новице Тадића у односу на оно што је пре ње написано. На другој равни, приговор анахроности побија се ширењем поља и методологије истраживања, пре свега проматрањем текстеме као основне јединице текста (а она у нашој литератури до сада није била предмет темељнијег проучавања), као и кретањем кроз простор интегралне стилистике. У том смислу, ова књига својим карактером и значајем не само формално већ и суштински припада недавно покренутој едицији *Знамен србисћике*, едицији отвореној двома књигама Милоша Ковачевића, једног од најбољих и најуваженијих наших стилистичара данас.“ (Вукомановић 2020: 252)

Часопис *Филолој* објавио је приказ књиге *Андрић и Јадран* Светлане Шеатовић ауторке Бојане Вучен. „Ауторка је на различитим жанровима приповедака и поезије, есејистичких и фантазмагоријских записа показала једног другог Андрића.

Тај Андрић је од младалачког доба и првих записа, па све до боравка у Херцег Новом у старости, гдје настају посљедње приповијетке везане за однос Босне и Дубровника, повезан с Јадраном. Поред тога што је читаоцима предочила своје намјере и сажела идеје и приступе изнијете у оквиру три наредна текста књиге, Светлана Шеатовић је у уводном дијелу издвојила три фазе Андрићевог опуса у односу на Јадран (14–15), које ће детаљније помињати у посљедњем тексту књиге.“ (Вучен 2021: 448)

Писањем приказа аутори доприносе промоцији издања Института и на својствен начин помажу у ширењу научних информација које су из њега потекле.

ЗАКЉУЧАК

Андрићев институт, иако по годинама постојања млада научноистраживачка установа, успео је да под својим окриљем окупи еминентне стручњаке, професоре универзитета, научне раднике и истраживаче. Циљ тога окупљања је развијање националног идентитета, унапређивање научноистраживачког рада и очување богатства културне и историјске баштине.

Резултате својих активности Андрићев институт највећим делом јавности презентује путем издавачке делатности. Захваљујући ангажовању и преданом раду руководства и запослених у Институту, као и њихових сарадника, омогућено је да се научној, стручној и широј јавности прикажу најновији резултати научноистраживачког рада из области историје, књижевности, српског језика и других сродних научних дисциплина. Подржавајући принципе слободног приступа информацијама, поштовањем институције обавезног примерка публикација, наступањем на сајмовима књига и организовањем промотивних активности, Андрићев институт активно ради на томе да са својим издањима допре до свих заинтересованих читалаца.

Новооснована одељења Андрићевог института – Одељење за османистику и Одељење за друштвене науке – од ове године се укључују у издавачку делатност Института и, заједно са одељењима који то већ годинама раде, дају свој допринос пласирању научних информација из Андрићевог института у свет.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Андрићев институт. <<https://www.andricevinstitut.org/>>. [13. мај 2022].
- Анђелић 2019: Бојана Анђелић. „Жозеф Понтис. 2019. *На линији: фабричке цедуље*. Београд/Вишеград: ЛОМ/Андрићев институт, 253. стр“. *Зборник за језике и књижевности Филозофској факултету у Новом Саду*, год. 9, бр. 9, 227–231. <<https://zjk.ff.uns.ac.rs/index.php/zjk/issue/view/172/2217-8546-9>>. [10. мај 2022].
- Вранеш 2015: Александра Вранеш. „Уводно слово“. *ЛИК: часопис за лијературу и културу*, год. I, бр. 1, 7.
- Вранеш 2018: Александра Вранеш. „Уводно слово“. *ЛИК: часопис за лијературу, језик и културу*, год. IV, бр. 5, 7.
- Вукомановић 2021: Владимир Вукомановић Растегорац. „Стилске одлике *прозоје* и *веселе ведрине* (Соња М. Миловановић, *Текстиеме као стилске доминанције у њеним новелима Новице Тадића*, Андрићев институт, Андрићград, 2020)“. *Philological Studies* 19, 2, 249–253.
- Вучен 2021: Бојана Вучен. „Андрић и Јадран“. *Филолој*, год. XII, бр. 24, 448–452.

- Делић 1994: „Публиковање научних радова – услов њихове критике и њиховог успеха – критика универзитетске праксе“. *Годишњак Филозофској факултета*, књ. 21–22, 100–102.
- Закон о научноистраживачкој дјелатности и технолошком развоју. *Службени гласник РС*, бр. 6/2012, 33/2014, 66/2018 и 84/2019.
- Ковачевић 2018: Милош Ковачевић. „Предговор.“ *Значај српског језика за очување српског културног идентитета I: Иво Андрић и српски језик*. Зборник радова. Ур. Милош Ковачевић. Вишеград: Андрићев институт, 9–11.
- Ковачевић 2020: Милош Ковачевић. „Уводно слово.“ *Актуелна истраживања фонетике и фонологије српског језика*. Зборник радова. Ур. Милош Ковачевић. Вишеград: Андрићев институт, 7–8.
- Станчић 2019: Гордана Станчић. „Библиографија издања Андрићевог института од 2013. до 2019“. *ЛИК : часопис за лијераијуру и културу*, год. V, бр. 9, 89–150. <http://doi.fil.bg.ac.rs/pdf/journals/ai_lik/2019-8/ai_lik-2019-5-8-5.pdf>. [9. мај 2022].
- Станчић 2021a: Гордана Станчић. „Библиографија часописа ЛИК“. *ЛИК : часопис за лијераијуру, језик и културу*, год. VII, бр. 11, 123–152.
- Станчић 2021b: Гордана Станчић. „Обрада саставних делова публикација: поступак и значај (на примеру обраде зборника са научних конференција Андрићевог института“. *Библио-зона: часопис за библиотекарство, информатику и културу*, бр. 9, 56–66. <<http://www.nbss.rs/wp-content/uploads/2021/09/Konacno.pdf>> [18. мај 2022].

Gordana J. STANČIĆ

PUBLISHING ACTIVITY OF THE ANDRIĆ INSTITUTE
AND ITS CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF SCIENCE

SUMMARY

The scientific research institution Andrić Institute in Višegrad was founded in 2013 and in the same year it started publishing. Over a period of eight years, the Andrić Institute has published 107 titles of monographic publications and launched three titles of journals. In this paper, we consider the publishing activities of the Andrić Institute with the aim of considering its contribution to the development of certain scientific fields, primarily history, literature and linguistics. At the same time, we present his previous publishing production to the professional, scientific and general public.

Key words: The Andrić Institute in Višegrad, publishing, scientific monographs, scientific journals, Department of History, Department of Literature, Department of Serbian Language.